

Ortadoğu Araştırmaları Merkezi
مركز دراسات الشرق الأوسط
Center for Middle Eastern Studies

ANALİZ 330
MAYIS 2025

YAPAY ZEKÂNIN EKONOMİ POLİTİĞİ: BAE'NİN FRANSA VE ABD'DEKİ VERİ MERKEZİ YATIRIMLARI

GÖKHAN ERELİ

Telif Hakkı

Ankara - TÜRKİYE ORSAM © 2025

Bu çalışmaya ait içeriğin telif hakları ORSAM'a ait olup, 5846 Sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu uyarınca kaynak gösterilerek kısmen yapılacak makul alıntılar dışında, hiçbir şekilde önceden izin alınmaksızın kullanılamaz, yeniden yayımlanamaz. Bu çalışmada yer alan değerlendirmeler yazarına aittir; ORSAM'ın kurumsal görüşünü yansıtmamaktadır.

1. Basım, Mayıs 2025 Ankara

Ortadoğu Araştırmaları Merkezi

Sertifika No. : 41963

Adres : Mustafa Kemal Mah. 2128 Sk. No: 3 Çankaya, ANKARA

Telefon : +90 850 888 15 20

Eposta : info@orsam.org.tr

Fotoğraflar : Anadolu Ajansı.

Baskı: Sultan Köse - Poyraz Ofset

İvedik OSB 1534. Cad. No:9 Yenimahalle/Ankara

Telefon: 0312 384 19 42

Sertifika No.: 49893

“Bandrol Uygulamasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmeliğin 5'inci maddesinin ikinci fıkrası çerçevesinde bandrol taşıması zorunlu değildir”

YAPAY ZEKÂNIN EKONOMİ POLİTİĞİ: BAE'NİN FRANSA VE ABD'DEKİ VERİ MERKEZİ YATIRIMLARI

Yazar Hakkında

Dr. Gökhan Erel

Erel, 2017-2018 akademik yılında Orta Doğu Teknik Üniversitesi (ODTÜ) Uluslararası İlişkiler Bölümünden yüksek lisans derecesini, 2024-2025 akademik yılında ise aynı bölümden doktora derecesini almıştır. Haziran 2018 itibarıyla Ortadoğu Araştırmaları Merkezi (ORSAM) Körfez Çalışmaları Koordinatörlüğü bünyesinde asistan olarak görevine başlamış olup Eylül 2021'den itibaren Körfez Çalışmaları Koordinatörü olarak görev yapmaktadır. 2021-2022 yılları arasında Ürdün (Amman, Salt, Medeba), Katar (Doha) ve Birleşik Arap Emirlikleri (Abu Dabi, Dubai, Şarika, Umm'ül Kayveyn, Ras'ül Hayme ve Acman) bölgelerinde saha çalışmaları gerçekleştirmiştir. Akademik ilgi alanları arasında Ortadoğu ekonomi politikası, kimlik politikaları, post-pozitivist uluslararası ilişkiler teorileri, çağdaş Fransız felsefesi, din ve milliyetçilik yer almaktadır.

İÇİNDEKİLER

3 GİRİŞ

5 BAE'NİN YATIRIMLARININ STRATEJİK MOTİVASYONLARI

9 NEDEN FRANSA VE ABD?

13 VERİ MERKEZLERİ KONUSUNDA TEMEL AKTÖRLER

17 BAE'NİN TEKNOLOJİ ATILIMLARININ SUUDİ ARABİSTAN İLE KARŞILAŞTIRILMASI

21 SONUÇ

GİRİŞ

Yapay zekânın ekonomi politiği; güç, refah ve kurumların çıkarlarının yapay zekâ teknolojilerinin gelişimini, kullanılmasını ve düzenlenmesini nasıl etkilediklerinin incelenmesini sağlayan bir alandır. Yapay zekâ gibi yüksek teknoloji meselelerinde veri akışlarına ve altyapıya kimlerin hakim olduğu, düzenleyici çerçevelerin nasıl

şekillendiği ve hangi aktörlerin hangi kaynaklara (veri, sermaye, uzmanlık) erişim sağladığı belirleyicidir. Bu çerçevede yapay zekânın kimlere nasıl faydalar sağladığı hangi sektörleri dönüştürdüğü ve toplumsal eşitsizlikler ile dış politika/jeopolitik gibi konuları nasıl etkilediği bu disiplinin odağını oluşturmaktadır.

BAE'NİN YATIRIMLARININ STRATEJİK MOTİVASYONLARI

Fransa Cumhurbaşkanı Emmanuel Macron ve BAE Devlet Başkanı Muhammed bin Zayid

Geçtiğimiz aylarda Birleşik Arap Emirlikleri (BAE) özellikle Fransa ve ABD'de son teknoloji veri merkezlerine yatırım yapmak için milyarlarca dolarlık planlarını açıkladı.¹ Emirlik kurumları tarafından desteklenen ve Batılı firmalarla ortaklaşa yürütülen bu girişimler, BAE'nin küresel yapay zekâ (AI) ortamında bir oyuncu olma niyetinin sinyallerini vermektedir. Bu analiz bu yatırımların arkasındaki stratejik motivasyonları incelemekte ve bunların önemini jeopolitik ve yapay zekânın ekonomi politikası çerçevesinde analiz etmektedir. Ayrıca BAE'nin hamlelerini Suudi Arabistan'daki benzer hedefler ile karşılaştırmakta ve küresel yapay zekâ yönetimi, dijital güç dinamikleri ve sınır ötesi veri akışları için daha geniş sonuçları dikte almaktadır.

Körfez'de geleneksel jeopolitik yerine farklı araçlar üzerinden jeopolitik nüfuz tayin etme politikaları son dönemde teknoloji ve finans gibi alanlara yönelmiştir. Körfez ülkeleri her ne

kadar Çin gibi alternatif küresel güçler ile teknoloji iş birlikleri gerçekleştirdikçe Amerika Birleşik Devletleri (ABD) ve Avrupa gibi geleneksel küresel güçler hâlen revaçtadır. Nitekim Körfez'in ABD ile olan güvenlik, ekonomik ve siyasi ilişkileri son dönemde tekrardan konsolide edildi. ABD Başkanı Donald Trump, 13-16 Mayıs tarihlerinde gerçekleştirdiği Körfez ziyaretinin son iki gününde BAE'de bulundu. BAE ziyareti çerçevesinde öne çıkan başlıklardan en kritik olanlardan bir tanesi yapay zekâ alanında yapılan iş birlikleri ve yatırım taahhütleri oldu.² BAE'nin önümüzdeki 10 yıl içerisinde ABD'ye gerçekleştirmeyi taahhüt ettiği 1,4 trilyon dolarlık yatırımın büyük bölümü yapay zekâ altyapısı, yarı iletken üretimi ve veri merkezi inşasına ayrıldı.³

BAE'nin ilgili veri merkezleri yatırımlarının stratejik motivasyonlarından bir tanesi, ekonomik kaynakların çeşitlendirilmesi ihtiyacıdır.⁴ BAE, yüksek teknoloji altyapıya yatırım yapı-

1 "UAE to invest billions in France AI data centre", *France 24*, 7 Şubat 2025.

2 "Trump agrees deal for UAE to build largest AI campus outside US", *The Guardian*, 16 Mayıs 2025.

3 A.g.m.

4 Francesco Salesio Schiavi, "Deep Dive: The UAE's strategic AI ambitions", *Amwaj Media*, 11 Kasım 2024.

rak finansal kaynaklarını petrolün ötesinde çeşitlendirmek için kullanmaktadır. Ayrıca Dubai emirliği özelinde değerlendirildiğinde hâlihazırda ekonomik kaynaklarını %90'dan fazla çeşitlendirmiş emirlikleri bünyesinde barındırmaktadır. Fakat hâlen gerek Körfez ekonomi politikî ve gerekse küresel kapitalist ekonomik sistemin gereklilikleri hasebiyle bakıldığında BAE açısından ulusal kalkınma hedefleri, ekonomik kaynakların hidrokarbonlardan farklı olarak çeşitlendirilmesini içermektedir.

BAE'nin hedefleri açısından gelişmiş veri merkezleri ve yapay zekâ tesisleri, ekonominin geleceğe hazırlanması ve sürdürülebilir getiri sağlamak için kritik olarak değerlendirilmektedir. BAE, dijital altyapı teknolojilerini finanse ederek bölgesel bir teknoloji merkezi olmayı ve uzun vadeli ekonomik vizyonu tutarlı olarak hidrokarbon gelirlerine bağımlılığı azaltmayı hedeflemektedir. Aynı zamanda BAE, yapay zekâ teknolojilerinin geliştirilmesinde ve iyileştirilmesinde öncü bir rol oynamaya çalışmaktadır. Nitekim bu bağlamda BAE bir süredir süper bilgisayarların yazılım teknolojileri konusundaki yapay zekâ teknolojilerine yatırım yapmakta ve Arapça bir dil modeli olan Jais sistemini geliştirmektedir.⁵

Yapay zekânın ekonomi politikî meselesinde bir diğer önemli nokta veri egemenliği ve güvenliğidir. BAE yetkilileri veri egemenliği ve güvenliğine verdikleri önemin yanında ABD'nin Bulut Yasası (Cloud Act – Clarifying

Lawful Overseas Use of Data-2018) gibi gelişmelerin farkındadırlar.⁶ "Bulut Yasası", ABD'de bulut bilişim hizmeti sağlayıcılarının, verileri yurt dışındaki sunucularda depoluyor olsalar dahi söz konusu verileri yetkili makamların talebi doğrultusunda temin etmekle yükümlü olduklarını ifade etmektedir. Veriler fiziksel olarak farklı bir ülkedeki veri merkezinde olsa dahi bu veriye sahip olan şirket ABD merkezliyse ABD makamlarının bu veriye ulaşabilme yetkisini ilgili yasa güvence altına almaktadır. Bu gelişmeler de BAE'yi, "egemen bulut çözümleri" (*sovereign cloud solutions*) üreten sistemlere destek vererek yahut bu sistemleri inşa ederek şifreli yabancı bulut sistemleri oluşturmaya itmektedir.⁷ Bu bağlamda BAE, Fransa gibi ülkeler ile iş birliği yapmakta aynı zamanda Microsoft gibi ABD'li şirketlerle birlikte çalışabilmekte dolayısıyla hassas verilerin korunmasını gündemine almaktadır.⁸ Hatta BAE ile Fransa arasındaki son dönemde artan ilişkiler sonucunda, karşılıklı ülkelerindeki egemen bulut altyapılarının güvenliğinin garantileri için "sanal veri elçiliklerinin" kurulması dahi planlanmaktadır.⁹ Kısacası bu çerçevede, verilerin nerede ve nasıl kayıt altında tutulduğunun kontrolü ve kimin hukuku altında bu verilerin saklandığı konusu yapay zekânın ulusal güvenlik ile ilişkisine önemli bir boyut katmaktadır. Dolayısıyla veri egemenliği kavramı hem yapay zekânın ekonomi politikî hem de bölge jeopolitikî ile doğrudan ilintilidir.

4 Francesco Salesio Schiavi, "Deep Dive: The UAE's strategic AI ambitions", *Amwaj Media*, 11 Kasım 2024.

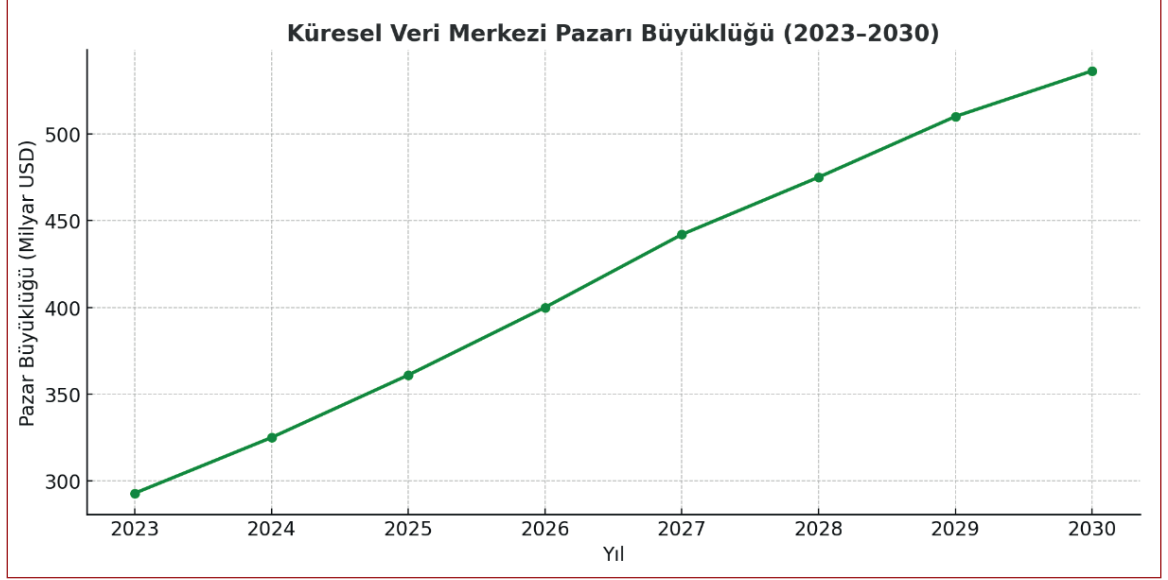
5 Megha Merani, "UAE supercomputer powers up to fight global rivals", *Arabian Gulf Business Insight*, 31 Ağustos 2023.

6 "Cloud Act Resources", *US Department of Justice – Criminal Division*, <https://www.justice.gov/criminal/cloud-act-resources>

7 Dan Swinhoe, "Microsoft and G42 to set up sovereign cloud in UAE", *Data Center Dynamics*, 6 Eylül 2023.

8 Cody Combs, "Microsoft says UAE partnership is 'critical to its success' at Dubai AI event", *The National*, 6 Şubat 2025.

9 "France, UAE agree to develop 1 gigawatt AI data centre", *Reuters*, 7 Şubat 2025.

Grafik 1. Küresel Veri Merkezi Piyasası Büyüklüğü (2023-2030)¹⁰

Bu grafik, küresel veri merkezi piyasasının yıllara göre büyüklüğünü ve gelecekteki tahmini büyümesini göstermektedir. Örneğin, 2023 yılında 292,91 milyar dolar olan piyasa büyüklüğünün, 2030 yılına kadar yüzde 10,72'lik bir bileşik yıllık büyüme oranıyla 536,28 milyar dolara ulaşması beklenmektedir.¹¹ İlgili veriler piyasanın iyimser tahminler ile birlikte 2024 yılında 341 milyar dolarlar seviyesinde olduğunu not etmektedir.¹²

10 Veri Merkezi Pazarı, *Exactitude Consultancy*, https://exactitudeconsultancy.com/tr/reports/36044/data-center-market?utm_source=

11 "Global Data Centre Market Size is Estimated to Reach USD 536.28 Billion by 2030, Growing at a CAGR of 10.72% As Revealed In New Report", *WhatTech*, 20 Mayıs 2024.

12 Prescient Strategic Intelligence, "Data Center Market Size & Share Analysis – Trends, Drivers, Competitive Landscape, and Forecasts (2024-2030)", <https://www.psmarketresearch.com/market-analysis/data-center-market>

NEDEN FRANSA VE ABD?

BAE'nin veri merkezleri ve yapay zekâ teknolojileri alanında Fransa'ya yüklü miktarda (50 milyar dolar) yatırım gerçekleştirme taahhüdü aslında her iki ülkenin de stratejik hedefleriyle uyumludur.¹³ Fransa, bir süredir kendisini ve Avrupa'yı yapay zekâ haritasında merkeze yerleştirecek ve bu alandaki ABD ve Çin etkisini kırarak ortaklar aramaktaydı. Şubat 2025'te Fransa Cumhurbaşkanı Emmanuel Macron, BAE Devlet Başkanı Muhammed bin Zayid'i ağırladı. Bu ziyaret kapsamında iki ülke arasındaki anlaşmaya göre değeri 30 ila 50 milyar doları bulacak 1 gigawattlık bir veri merkezi kurulması konusunda anlaşıldı.¹⁴ Fransa için BAE ile kurulan ortaklık, Avrupa'nın ortasında dünya çapında bir yapay zekâ altyapısı kurulmasını içermekte ve aynı zamanda Fransa'nın teknolojik egemenlik (*technological sovereignty*) vizyonunu temelden sağlamlaştırma sürecini desteklemektedir.

BAE açısından ise Fransa, yapay zekâ teknolojileri açısından Avrupa'ya açılan kapı gö-

revi görebilecektir. Fransa'nın güçlü teknolojik altyapısı ve BAE ile yapay zekâ teknolojileri çerçevesinde ortaklık kurma konusunda ilişkiyi güçlendirme iradesi, Fransa'yı BAE açısından öne çıkarmaktadır. Aynı zamanda iki ülkenin geçtiğimiz dönemlerdeki savunma anlaşmaları ve kültürel ortaklıkları bu aşamada dijital ortaklıkları dahi kapsayacak şekilde genişletilmektedir. Bu sayede Fransa ile iş birliği kurarak BAE, sağlam bir hukuki altyapı ve düzene dayanan bir iş çevresinde iş yapma fırsatını elde etmektedir. BAE'nin G42 şirketinden Kiril Evtimov, Fransa'nın yapay zekâ inovasyonları konusunda önemli adımlar attığını ve G42 şirketinin bunun bir parçası olmaktan mutluluk duyduğunu belirtmiştir.¹⁵ Aynı zamanda bu tip hamleler, BAE'nin de bu sayede iş yaparak Avrupalı yenilikçiler (*innovators*) ile bir arada olma şansını yakaladığını göstermektedir.

ABD'nin neden seçildiği konusu ise Fransa'dan çok daha açıktır. ABD, bulut teknoloji-

13 Ania Nussbaum ve Samy Adghirni, "UAE Plans to Invest Up to €50 Billion In French Data Centers", *Bloomberg*, 7 Şubat 2025.

14 "France, UAE agree to develop 1 gigawatt AI data centre", *Reuters*, 7 Şubat 2025.

15 "G42 & AMD to Enable AI Innovation in France Through Strategic Investments", *G42 Website*, 10 Şubat 2025.

**Suudi Arabistan
ve BAE'nin son
dönemde yapay
zekâ teknolojilerine
yaptıkları yatırımlar
yapay zekâ
teknolojilerinin
bölgede "yeni
petrol" olarak
konumlandırıldığını
göstermektedir.**

leri sistemlerinin ve yapay zekâ teknolojilerinin merkezidir. ABD, Microsoft ve Amazon Web Services gibi dünyanın en büyük hiper ölçekli bulut teknolojileri firmalarına ev sahipliği yapmaktadır. Bu şirketlerin yapay zekâ sistemlerindeki merkezi rolleri düşünülürse ABD'nin BAE açısından ne kadar kritik bir aktör olduğu ortadadır. ABD'deki bu tip veri merkezleri ve projelere BAE tarafından taahhüt edilen yatırım miktarları, BAE'nin son teknolojiye olan erişimini hızlandırmakta, kısaltmakta ve kolaylaştırmaktadır. Bu meselenin yakın bir zamandaki örneği BAE'nin kamu yatırım fonlarından birisi olan ADQ'nun (Abu Dhabi Development Holding) ABD'li şirket Energy Capital Partners (ECP) ile ABD'de veri merkezlerinin kurulacağı noktalara enerji altyapılarının kurulması konusundaki anlaşmalarıdır.¹⁶ İlgili anlaşmalara göre BAE'li ve ABD'li ortaklar, yeni veri merkezlerinin kurulması ve hiper ölçekli bulut teknolojileri firmaları için %50-%50 oranında olmak üzere toplamda 25 milyar dolar değerinde 25 GW'lık yeni bir elektrik kapasitesi sağlayacaktır.¹⁷ Buradaki stratejiye bakıldığında yapay zekâ teknolojilerine verilen ciddi önem elektrik kapasitelerini zorlamakta ve bu çerçevede BA-

E'de bu sorunun çözümünün bir parçası olmayı planlamakta ve aynı zamanda buradan kâr elde etmeyi planlamaktadır. ADQ yetkilileri bu meseleyi kazan-kazan stratejisi (*win-win strategy*) etrafında anlamlandırmakta ve yapay zekâ teknolojilerinin geliştirilmesinin aynı zamanda dikkat çekici fırsatlar sunduğunu ifade etmekte ve BAE ekonomisini gelecekte yaşanacak ekonomik sorunlara karşı dayanıklı hâle (*future-proof*) getirmektedir.

ABD ile kurulan ilişkilerin geliştirilmesinin bir diğer nedeni de ABD'nin BAE'nin diğer konulardaki teknolojik istek ve hedeflerine ulaşmasında yardımcı olma potansiyelidir. BAE bu çerçevedeki ABD istekliliğinden yararlanmak için Çin'in ülkesindeki teknolojik etkisini kırma yolunda adımlar atmaya devam etmekte özellikle veri sistemleri ile ilgili konularda Çin'in teknoloji ve yazılımlarını kullanmamaya gayret etmekte¹⁸ ve bu sayede ünlü ABD'li şirket Nvidia'dan yapay zekâ çipleri ithâl etme konusunda izin alabilmektedir.¹⁹ Bu tip çabalar sonucunda ABD, Nvidia'nın BAE'ye GPU'ları sağlaması konusunda kolaylık sağlamıştı. Aynı zamanda iki ülkenin gelişen yapay zekâ teknolojileri iş birliği konusunda geçtiğimiz dönem-

16 Federico Maccioni, "Abu Dhabi's ADQ partners with ECP for \$25 billion-plus data centre energy projects", *Reuters*, 19 Mart 2025.

17 A.g.m.

18 Takeshi Kumon, "AI-hungry Middle East nations retreat from China to please U.S.", *Nikkei Asia*, 3 January 2025.

19 Allison Snyder and Maria Curl, "Advanced AI chips cleared for export to UAE under Microsoft deal", *Axios*, 7 December 2024.

lerde Microsoft'un BAE'nin G42 şirketine gerçekleştirdiği 1,5 milyar dolarlık yatırımın, ABD ve BAE hükûmetlerinin yakın koordinasyonu ve istişaresi sonucu alınmış olduğunun açıklanması da bu ilişkinin geldiği noktayı göstermektedir.²⁰ Aynı zamanda iki şirketin yatırım anlaşmalarında hükûmetlerin istişare etmesi hem yapay zekânın ekonomi politiği hem de bütün bu meselenin jeopolitik sonuçları olabileceğini göstermektedir.

Kısacası ABD, BAE'ye benzeri olmayan bir teknolojiye çok yakın bir erişim, şirket ortaklıkları ve güvenilir bir aktör olduğu imajını sağlamaktadır. ABD'li şirketlere yahut ABD'ye doğrudan kendisi üzerinden ya da ortak şirketler üzerinden BAE'nin yatırımlara devam etmesi, BAE'yi, ABD liderliğindeki yapay zekâ teknolojileri ekosistemine doğrudan dâhil etmekte ve BAE'yi gerek Körfez-içi yapay zekâ ve son teknolojiler rekabetinde gerekse Ortadoğu'daki

teknolojik rekabet konusunda öncü bir konuma yükseltmektedir.

Bu da BAE'nin, batılı olmayan aktörlerle bu sektörlerde iş birliği yapsa da temelde Batı'nın teknoloji şemsiyesi altında olduğu imajını güçlendirmesine ve böyle bir anlatı oluşturmaya sebep olmaktadır. Bu çerçevede, Fransa ve ABD'deki veri merkezi yatırımları BAE'nin yapay zekâ konusundaki gelişimini güçlendirecek ve Ortadoğu'daki yapay zekâ konusunda liderlik iddiasını güçlendirecektir. ABD hükûmeti yapay zekâ ile ilgili konular çerçevesinde BAE'yi, "son teknoloji konularında küresel bir oyuncu" olarak tanımlamış ve BAE ile ABD'nin yapay zekânın güvenli kullanımının geliştirilmesi konusunda beraber çalışılabilecek bir ortak olarak tanımlamıştır.²¹ Aynı zamanda, teknoloji konusundaki bu tip ortaklıklar BAE'yi küresel alanda bir aktör olarak güçlendiren unsurlar olarak öne çıkmaktadır.

20 Paul Mozur ve David E. Sanger, "Microsoft Makes High-Stakes Play in Tech Cold War With Emirati A.I. Deal", *The New York Times*, 16 Nisan 2024.

21 Anthony Di Paola, "Abu Dhabi Forms \$25 Billion US Energy Venture to Power AI", *Bloomberg*, 19 Mart 2025.

VERİ MERKEZLERİ KONUSUNDA TEMEL AKTÖRLER

Fransa Cumhurbaşkanı Emmanuel Macron ve BAE Devlet Başkanı Muhammed bin Zayid

BAE'nin Fransa ve ABD ile veri merkezleri ve yapay zekâ teknolojileri konusunda kurduğu ortaklıklar çerçevesinde birden çok aktör yer almaktadır.

G42 şirketi BAE'nin başkenti Abu Dabi merkezli olmakla birlikte, BAE'nin doğrudan Abu Dabi Emiri Yardımcısı, Muhammed bin Zayid'in kardeşi ve BAE Ulusal Güvenlik Danışmanı Tahnun bin Zayid al-Nahyan'a bağlıdır.²² G42, bulut teknolojileri programlarını yönetmekte ve yapay zekâ modelleri geliştirmektedir. Bu çerçevede G42 şirketi, Fransa'ya BAE'nin yaptığı yatırımların temel yürütücüsü olarak karşımıza çıkmaktadır. BAE'nin G42 şirketi, farklı branşı Core42 üzerinden Fransa'daki yapay zekâ ekosistemine dâhil olmaktadır.²³

Fransa'daki yatırımların G42 açısından bir diğer önemi de şudur ki G42, ilk veri merkezi yatırımlarını Fransa'da gerçekleştirmektedir. ABD'de ise G42 kapasite kiralama operasyonları ile faaliyetlerini genişletmektedir. ABD'de bir Amerikan tesisini G42'nin ABD'deki müşterilerine hizmet verecek şekilde tasarlayan G42, New York'ta faaliyetlerine devam etmektedir.²⁴ Özünde G42, BAE'nin yapay zekâ alanındaki faaliyetlerine -teknik bilgi, donanım ve platformlar- sağlarken bu kapasiteyi de kilit pazarlara yerleştirmek için yabancı ortaklardan yararlanmaktadır.

G42'nin yanında bir diğer aktör **ADQ**'dir (Abu Dhabi Development Holding). ADQ, Abu Dabi hükümetinin bir kamu yatırım fonudur ve

22 "In Washington, Tahnun bin Zayed pushes shift towards AI-powered government", *The Arab Weekly*, 19 Mart 2025.

23 Matthew Gooding, "G42 and DataOne to establish AI data center in France", *Data Center Dynamics*, 11 Şubat 2025.

24 "G42 expands US operations with 70MW data center infrastructure agreement with TeraWulf", *G42*, 23 Aralık 2024.

altyapıların geliştirilmesi ile ekonomik kaynakların çeşitlendirilmesi süreçlerine yönelik yatırımlar gerçekleştirmektedir. ADQ da yine G42 gibi Tahnun bin Zayid tarafından yönetilmektedir.²⁵ ADQ, meselenin ABD boyutunun yapılandırılmasında ve finansmanının sağlanmasında görev almaktadır, ECP ile birlikte ABD'de kurulacak veri merkezlerinin elektrik ihtiyaçları konusundaki 25 milyar dolarlık yatırımı gerçekleştirecek kuruluştur.²⁶ ADQ'nun bu tip projelere destek vermesi aynı zamanda BAE hükûmetinin bu projelere en üst düzeyden destek verdiğini göstermektedir. ADQ aynı zamanda **MGX Yatırım Fonu** gibi Fransa'da 1 GW'lık veri merkezini kuracak olan Emirlik yatırım fonunun da destekçisidir.²⁷ MGX'in Abu Dabi hükûmeti tarafından desteklendiği ve Franko-Emirlik ortaklığında bir konsorsiyumun parçası olduğu ifade edilmektedir. Özünde ADQ, BAE'nin veri merkezleri projelerinde ve yapay zekâ teknolojileri iş birliklerindeki finansal gücün kaynağı ve bu projelerin ulusal çıkarlar ile örtüşmesindeki temel aktördür.

Bu çerçevedeki bir diğer aktör ABD'li teknoloji devi **Microsoft**'tur. Microsoft'un ABD-BAE yapay zekâ teknolojileri iş birliğindeki rolü, bir bulut teknolojisi sağlayıcısı olması ile ilgilidir. Microsoft, BAE'nin ilgili girişimlerinde hem bir ortak hem de bir paydaş olarak görev yapmaktadır.²⁸ Nisan 2024 tarihinde Microsoft, BAE'nin G42 şirketinin belirli oranda hissesini 1,5 milyar dolar karşılığında satın almıştır.²⁹ Microsoft Yönetim Kurulu Başkan Brad Smith, G42'nin Yönetim Kurulu'na da dâhil olmuştur.³⁰ Bu hamle, ABD hükûmeti ile istişareler sonu-

cunda gerçekleştirilmiş ve Microsoft'u G42'nin Avrupa ve ABD'deki yatırım ve iş genişletme çabalarında kritik bir ortak hâline getirmiştir. Microsoft'un BAE'nin G42 şirketi ile ilişkilerindeki çıkarı, Microsoft'un Azure gibi bulut teknolojilerinin G42 tarafından işletilmesi ve böylece Azure bulut teknolojilerinin erişiminin Ortadoğu'da Asya'da ve Afrika'da G42'nin bağlantıları neticesinde genişlemesinin sağlanmasıdır.

Fransa ile BAE arasındaki iş birliklerinde ise Microsoft'un doğrudan bir rolü olmamasına karşın Franko-Emirlik konsorsiyumunun yapay zekâ ortaklığının Azure bulut teknolojilerinin Avrupa genelinde yaygınlaşması için bir rol oynayabileceği tahmin edilmektedir.³¹ Microsoft, Avrupa'da gerçekleştirdiği elektrik/enerji altyapıları yatırımlarından beslenmekte olup ADQ-ECP gibi aktörlerin ortaklığında geliştirilen elektrik/enerji sağlama projelerinden faydalanabilecektir. Özünde Microsoft'un rolünün hem BAE'nin yapay zekâ teknolojileri konusunda rolünü güçlendiren ve hem de BAE ile ortaklıklar kuran bir rol olduğu görülmektedir. BAE-Microsoft ilişkilerinde ise Microsoft uzun dönemli bir ortak elde etmekte BAE de Microsoft'un teknoloji uzmanlığına erişim hakkı elde etmektedir.

Bir diğer aktör **Amazon Web Services**'dir. **AWS**, temel anlamıyla Amazon'un bulut teknolojilerini geliştiren ve yöneten birimdir. AWS, BAE'nin ABD'deki projelerinin doğrudan içerisinde yer almasa dahi BAE'nin hedeflerinin teknolojik iklimi açısından AWS'ye

25 "ADQ leadership", ADQ website. <https://www.adq.ae/about-adq/leadership/>

26 "ADQ and Energy Capital Partners to establish a USD 25 billion US-based investment partnership focused on developing new power generation to serve the growing electricity needs of data centers", *ADQ website*, <https://www.adq.ae/newsroom/adq-and-energy-capital-partners-to-establish-a-usd-25-billion-us-based-investment-partnership-focused-on-developing-new-power-generation-to-serve-the-growing-electricity-needs-of-data-centers/>

27 Gooding, "G42 and DataOne to establish AI data center in France".

28 Judson Althoff, "Microsoft and G42 partner to accelerate AI innovation in UAE and beyond", *Microsoft*, 15 Nisan 2024.

29 "Microsoft Invests \$1.5 Billion in Abu Dhabi's G42 to Accelerate AI Development and Global Expansion", *G42*, 16 Nisan 2024.

30 "Microsoft Invests \$1.5 Billion in Abu Dhabi's G42 to Accelerate AI Development and Global Expansion".

31 Nicolas Niemtchinow, "The UAE and France are pioneering the future of AI", *The National*, 10 Şubat 2025.

uygunluğu AWS'yi kritik bir aktör hâline getirmektedir. AWS, BAE ve ortaklarının hizmet etmeyi amaçladığı "hiper ölçekli bulut teknolojisi şirketlerinden" birisidir. Olası iş birliği ile kurulacak yeni elektrik santralleri ve enerji altyapıları AWS veri merkezlerini destekleyecek ve AWS'nin ABD'nin yapay zekâ teknolojileri konusundaki yükünü azaltmasını sağlayacak kapasiteye ulaşmasını beraberinde getirecektir. AWS, Ortadoğu'da bulut hizmeti sağladığı bölgeleri genişletmekte ve BAE'de 2022 yılında bir AWS bölgesi hizmete sunmaktaydı.³² AWS'nin aynı zamanda yeni bir bulut hizmeti bölgesini Suudi Arabistan'da sağlayacağı tahmin edilmektedir.³³ Dolayısıyla burada, AWS'nin BAE'nin oluşturulmasına yardımcı olduğu tüm gelişmiş tesislerden yararlanması beklenebilir. Fransa'daki 1 GW yapay zekâ teknolojileri kampüsü (veri merkezleri) üçüncü taraflara kapasite sunma kararı alırsa AWS ve diğer şirketler Fransa-BAE anlaşmaları kapsamında bunu kullanabileceklerdir. Özünde bakıldığında AWS, BAE'nin genel küresel bulut altyapısını geliştiren yatırımlarından dolayı olarak faydalanmaktadır. BAE için AWS ile güçlü ilişkiler sürdürmek ve AWS'nin Körfez bölgesinde ge-

nişlemesini sağlamak en üst düzey bulut hizmetlerine bağlı kalmasını sağlamanın bir parçasını oluşturmaktadır.

Bir diğer kritik aktör Fransız veri merkezi şirketi **DataOne**'dir. DataOne şirketi bu anlaşmalar da bir yerel aktör olarak hizmet vermektedir. Fransa'da BAE ile Fransa arasında gerçekleştirilecek projenin Grenoble şehrindeki ayağında, DataOne şirketi fiziki tesisleri sağlayacak ve G42 burada yapay zekâ ile ilgili çalışmalar yürütecektir.³⁴ DataOne şirketi bu çerçevede enerji kapasitesini 2028 yılına kadar 15MW'den 40MW'ye kadar çıkarmayı hedeflemektedir.³⁵ DataOne, G42'nin Avrupa'daki en büyük yapay zekâ süper bilgisayarına ev sahipliği yaparak prestijli bir müşteri kazanmakta ve profilini güçlendirmektedir.³⁶ Bu çerçevede DataOne'ın rolü Fransa'daki veri merkezi altyapısını işletmek ve optimize etmek, yerel düzenlemeler, güç sağlama ve benzeri konularda yol göstermektedir. Bu yerel ortaklık, projenin Fransız mülkiyet payına ve know-how'ına sahip olmasını sağlamaktadır ki bu da Fransa için siyasi açıdan önemlidir.

Bir diğer kritik aktör ise **Energy Capital Partners (ECP)** şirketidir.

Veri merkezlerine yapılan yatırımlar sadece teknolojik bir gelişme olarak değil jeopolitik bir gelişme olarak da değerlendirilmelidir. Ülkeler bu yolla "veri diplomasisi" yürütmekte ve batılı ülkelerle teknoloji temelli stratejik ortaklıklar geliştirmektedir.

32 Marcia Villalba, "Now Open-AWS Region in the United Arab Emirates (UAE)", AWS, 29 Ağustos 2022.

33 "AWS to launch new Region in Saudi Arabia", W'Media, <https://w.media/aws-to-launch-new-region-in-saudi-arabia/>

34 Gooding, "'G42 and DataOne to establish AI data center in France'".

35 "'G42 and DataOne to establish AI data center in France'".

36 "'G42 and DataOne to establish AI data center in France'".

ECP enerji altyapısı konusunda uzmanlaşmış bir ABD özel sermaye şirkettir. ABD'deki girişimde ECP, ADQ'nun sermayesinin işletme ortağıdır.³⁷ ECP, endüstriyel kullanım için enerji santralleri ve yenilenebilir enerji geliştirme konusunda uzun yılların deneyimine sahiptir. ABD'deki özel elektrik üretiminin en büyük sahibi olarak ECP, özellikle veri merkezlerini beslemek için yeni elektrik santrallerinin kurulmasına veya kapasitenin artırılmasına öncülük edecektir. ECP'nin rolü, ABD enerji piyasalarını yönlendirmek, izinleri güvence altına almak ve bu projelerin ticari olarak uygulanabilir olmasını sağlamak açısından önemlidir. BAE için ECP'nin bu anlaşmalarda yer alması iddialı 25 GW hedefine ulaşılabilirliği ve profesyonelce bunun yönetilebileceği konusunda güven sağlanmasını beraberinde getirmektedir. ADQ'nin sağlayacağı fonları ECP'nin daha önce görülmemiş ölçekte projeler üstlenmesini sağlarken ECP de ADQ'nun yatırımlarının ABD'deki hazır gelişmelere aktarılmasını sağlamaktadır. ECP'nin kurucusu, yapay zekânın büyümesinin elektrik talebinde önemli bir itici güç olacağını ve ABD'nin yapay zekâ fırsatını yakalaması için yeni kaynakların geliştirilmesi gerektiğini belirtti.

Diğer bir aktör ise Amerikan teknoloji şirketi **AMD'dir (Advanced Micro Devices)**. AMD, Fransız yapay zekâ veri merkezi için yüksek performanslı çipler/yongalar tedarik eden ve yarı iletkenler üzerine çalışan şirkettir. AMD'nin Instinct GPU hızlandırıcıları, G42 ve Core42 tarafından Grenoble'daki tesis için seçilmiştir.³⁸ Bu GPU'lar, yapay zekâ modeli eğitimi ve çıkarımını büyük ölçekte gerçekleştirmek için kritik önem taşımaktadır. AMD'nin katılımı, BAE'nin sadece binalara para harcamakla kalmadığını aynı zamanda onları doldurmak için en son teknolojiyi de tedarik ettiğini göstermektedir. G42, Fransa'da AMD Instinct destekli kümeler kurarak Avrupa'nın yapay zekâ donanım ekosistemini güçlendirmekte ve AMD'ye Avrupa topraklarında **Nvidia**'nın hâkimiyetine rakip olacak bir vitrin projesi sunmaktadır. Bu ortaklık aynı zamanda Avrupa'nın daha fazla çeşitlendirilmiş ve egemen teknoloji tedarik zincirleri arzusuyla da uyumludur. BAE için AMD gibi üst düzey bir yonga üreticisiyle ortaklık kurmak, veri merkezlerinin dünya standartlarında bir kapasiteye sahip olmasını sağlamaktadır. AMD ise iddialı yapay zekâ projeleri olan bir müşteri kazanarak Körfez bölgesinde daha fazla satış yapma potansiyeline sahip olmaktadır.

37 Luis Garcia, "Energy Capital's Partnership With Abu Dhabi's ADQ Also Seen Profiting KKR", *Wall Street Journal*, 20 March 2025.

38 Carrington Malin, "G42 & AMD to power AI data centre innovation in France", *Middle East AI News*, 10 Şubat 2025.

BAE'NİN TEKNOLOJİ ATILIMLARININ SUUDİ ARABİSTAN İLE KARŞILAŞTIRILMASI

Suudi Arabistan Veliht Prensi BAE'de

BAE, Ortadoğu'nun yapay zekâ ve veri merkezi kapasitesi oluşturma yarışında yalnız değildir. Bölgenin en büyük ekonomisi Suudi Arabistan da benzer şekilde yüksek hedefleri kendisine amaç edinmiş durumdadır. Her iki ülke de temelde ekonomilerini dönüştürmek için daha geniş ekonomik kalkınma vizyonlarının bir parçası olarak dijital altyapılara büyük yatırımlar yapmaktadır. Ancak BAE ve Suudi Arabistan'ın yaklaşımları açısından inceleme-ye değer büyük farklılıklar yer almaktadır.

İki ülkenin yaptığı yatırımların ölçeği bakımından Suudi Arabistan, son dönemdeki veri merkezi girişimlerinin büyüklüğü ile ön plana çıkmaktadır. Sadece geçtiğimiz yıl içerisinde farklı projeler kapsamında Suudi Arabistan, yaklaşık 40 milyar doların üzerinde veri mer-

kezi yatırımı taahhüdünde bulunmuştu.³⁹ Suudi Arabistan'ın 40 milyar dolarlık taahhüdü arasında küresel teknoloji şirketleri ve çeşitli projeler için taahhütte bulunan yerel firmalar yer almaktadır. Yine Suudi Arabistan'ın faaliyetleri çerçevesinde, ABD'nin önde gelen veri merkezi operatörlerinden birisi olan **Equinix**, Suudi Arabistan'da 100 MW'lık bir merkezine 1 milyar dolar yatırım yapacağını açıklamıştı.⁴⁰ Suudi Arabistan merkezli bir geliştirici olan **DataVolt** ise NEOM'da 1,5 GW kapasiteli tamamen sürdürülebilir "net sıfır" yapay zekâ süper bilgisayar kampüsüne 5 milyar dolar yatırım yapacağını duyurmuştu.⁴¹

Suudi Arabistan'ın şimdiye kadarki yapay zekâ ve yüksek teknoloji stratejisinin yurt içi odaklı olması önemli bir farktır. Yatırımların ço-

39 Maureen Farrell and Rob Copeland, "Saudi Arabia Plans \$40 Billion Push Into Artificial Intelligence", *The New York Times*, 19 Mart 2024.

40 Niva Yadav, "Equinix plans \$1bn Saudi data center", *Data Center Dynamics*, 13 Şubat 2025.

41 Dan Swinhoe, "DataVolt plans 1.5GW data center campus in Neom's Oxagon", *Data Center Dynamics*, 11 Şubat 2025.

Küresel anlamda
“Silikon
Vadisi”nin
etkisinin yerini
Abu Dabi ve
Riyad’ın almaya
başlayabileceği
söylenebilir.
BAE’nin G42
gibi şirketleri
Microsoft gibi
devlerle ortaklık
kurarken Suudi
Arabistan’da
NEOM gibi
projeler doğrudan
yapay zekâyı
devlet güdümlü
kalkınma
vizyonunun
temeline
yerleştirmektedir.

ğu, Suudi topraklarında altyapı inşa etmeyi ve ülkenin yerel talebe hizmet edebilecek ve dijital hizmetleri ihraç edebilecek bölgesel bir merkez hâline getirmeyi amaçlamaktadır. NEOM’daki Oxagon inovasyon merkezinde planlanan projeler gibi mega projeler, yetenekleri ve şirketleri Suudi Arabistan’a çekmeyi ve ülke çapında kendi kendine yeterliliği artırmayı planlamaktadır.⁴² Buna karşın BAE, kendi ülkesinde de yapay zekâ altyapısını geliştirirken yeni veri merkezleri projeleri ile yabancı ülkelerdeki projeleri finanse ederek stratejisini önemli ölçüde dışa doğru genişletmektedir. Kısacası Abu Dabi’nin yaklaşımı, daha ulus ötesi olarak değerlendirilebilir. Ancak tüm bu farklılıklara rağmen her iki yaklaşımın da BAE açısından belirli faydalar sağladığı ifade edilmelidir. BAE, küresel entegrasyon ile küresel erişim kazanırken Suudi Arabistan, güçlü bir yerellik inşa etmektedir.

İki ülkenin yapay zekâ teknolojileri ve yüksek teknoloji politikaları aslında kurumsal olarak da farklılık göstermektedir. BAE’nin bu alandaki çabalarına G42 ve ADQ/Mubadala gibi devlet ile iltisaklı kurum ve kuruluşlar öncülük ederken Şeyh Tahnun bin Zayid gibi kraliyet ailesi mensupları doğrudan katılım göstermektedir. Fakat Suudi Arabistan,

finansman için PIF’in yanı sıra Suudi Veri ve Yapay Zekâ Kurumu (SDAIA) ile İletişim ve Bilgi Teknolojileri Bakanlığı gibi kuruluşlar aracılığıyla çalışmaktadır. Suudi Arabistan ayrıca Riyad’daki Küresel Yapay Zekâ Zirvesi ve LEAP teknoloji forumu gibi büyük teknoloji konferanslarını bu alandaki ortaklıklarını duyurmak için kullandı ve daha çok kamu sektörü odaklı bir anlatının mesajını vermişti. Örnek olarak **Zoom** ve **Oracle** gibi şirketler ile ortaklıklar Suudi yetkilileri tarafından açıklandı ve Suudi iş gücünün hazır olmasını sağlamak için Microsoft ile Veri Merkezi Akademisi gibi yetenek geliştirme girişimleri başlatılmıştı.⁴³ Bu çerçevede BAE’nin anlatısı da genellikle küresel çapta genişleyen kendi şirketlerini öne çıkarırken Suudi Arabistan’ın ülkeye gelen uluslararası şirketleri ön planda tuttuğu görülmektedir.

Yönetimsel açıdan değerlendirildiğinde her iki ülke de ileri teknolojiyi hem ekonomik bir fırsat hem de devlet gücünün bir aracı olarak gören otokratik monarşilerdir. Bu da her iki ülkenin veri ve yapay zekâ üzerindeki devlet kontrolünü koruyarak ortakları cezbetmeyi dengelemesi gerektiği anlamına gelmektedir. BAE’nin sanal veri elçiliği fikri Suudi Arabistan’ın yabancı bulut sağlayıcılarının yerel kuruluşlarla ortaklık kurması ve veri egemen-

42 Farrell ve Copeland, “Saudi Arabia Plans \$40 Billion Push Into Artificial Intelligence”.

43 “Zoom Uses Oracle Cloud Infrastructure to Power its AI-first Work Platform in Saudi Arabia”, *Oracle*, 9 Şubat 2025.

liğini korumak için veri merkezlerini ülke içerisinde konumlandırması konusundaki ısrarı ile paralellik göstermektedir. Suudi Arabistan'ın politika yapıcıları veri yerelleştirmesini vurgulamakta ve bulut şirketleri ile şartlar üzerinde anlaşmaya çalışmaktadır. Dolayısıyla veri egemenliği ilkesi farklı şekillerde uygulansa da ortak bir tema olarak göze çarpmaktadır.

Bu çerçevede her ikisi de Ortadoğu'nun önde gelen yapay zekâ merkezi olmaya çalıştığı için BAE ve Suudi Arabistan arasında teknoloji alanında sağlıklı bir rekabet unsuru vardır. Suudi Arabistan'ın daha büyük nüfusu ve pazar büyüklüğü daha büyük taahhütleri çekebilirken BAE'nin uluslararası ortaklara daha açık bir strateji izlemesi daha hızlı hamleler gerçekleştirmesine olanak tanımaktadır. BAE'nin Nvidia yapay zekâ çipleri için ABD'den onay almasının ardından, Suudi Arabistan için de benzer bir onayın yaklaşmakta olduğuna dair haberlerin ortaya çıkması da tesadüf değildir. Her iki ülkenin de yapay zekâ teknolo-

jileri alanındaki hedeflerini desteklemek için binlerce üst düzey Nvidia GPU sipariş ettiği biliniyor ki bu da bölgedeki en büyük bilgi işlem kümelerini oluşturmak için olası bir yarışa işaret etmektedir.

Özünde Suudi Arabistan'ın stratejisi, dijital ekonomisini ve uluslararası prestijini artırmak amacıyla, petrol gelirleriyle finanse edilen ve yabancı teknoloji şirketleriyle iş birliği içerisinde ülke sınırları içinde dünya standartlarında yapay zekâ ve bulut bilişim altyapısı inşa etmeye büyük önem atfetmektedir. BAE'nin stratejisi ise yurt içi kalkınmayı stratejik yabancı yatırımlarla birleştirmekte ve teknoloji sektörünü etkili bir şekilde küreselleştirerek yurt dışında etki ve gelir elde etmektedir. Her ikisi de yapay zekâ/veri merkezlerini 21. yüzyılda ekonomik dönüşümün ve güç projeksiyonunun temeli olarak görmektedir. Bu nedenle Körfez, dijital altyapı yatırımlarında kritik bir güçlenmeye tanık olmaktadır.

SONUÇ

Son dönemde Suudi Arabistan ve BAE gibi Körfez ülkelerinin yapay zekâ teknolojilerine yönelik olarak gerçekleştirdikleri yatırımlar, bu teknolojilerin Körfez'de "yeni petrol" olarak stratejik bir kaynak anlamında benimsendiğini göstermektedir. Veri merkezlerine ayrılan kaynaklar, salt bir dijital altyapı hamlesi olmanın ötesinde, devletlerin veri diplomasisi ve Batılı teknoloji ortaklıkları yoluyla jeopolitik nüfuz inşa etme stratejisinin de temelini oluşturmaktadır. Bölgedeki dijital egemenlik yarışı, klasik jeopolitik rekabetin teknoloji

odaklı yeni bir versiyonu olarak tanımlanabilir: BAE, küresel entegrasyonu ve iş birliklerini önceliklendirmekte Suudi Arabistan ise yerli teknoloji üretimini güçlendirmeye odaklanmaktadır. Abu Dabi ve Riyad, Silikon Vadisi'nin küresel etkisini dengeleyecek projeler geliştirirken G42-Microsoft ortaklıkları veya NEOM gibi devlet destekli vizyonlar, Körfez'in sadece tüketen değil aynı zamanda küresel normları şekillendirerek bir aktör olarak konumlanma iddiasını pekiştirmektedir.

[illegible]

[illegible]

www.orsam.org.tr

[orsamorgtr](https://www.facebook.com/orsamorgtr)